

Hnutí DUHA
místní skupina Olomouc

A > Dolní náměstí 38, 779 00 Olomouc
T > 585 228 584
E > olomouc@hnutiduha.cz
W > olomouc.hnutiduha.cz
IČO > 44936354

Krajský úřad Zlínského kraje
Odbor životního prostředí a zemědělství
oddělení hodnocení ekologických rizik
Tř. Tomáše Bati 21
761 90 Zlín

Olomouc, 23. 6. 2015

Písemné vyjádření k dokumentaci záměru „Ovčín Vidče – Stavba k zimování ovcí v k.ú. Vidče“

Dle § 37 zákona č. 500/2004 Sb. (Správní řád) jsme podání dne 18. 6. 2015 zaslali elektronicky prostřednictvím veřejné datové sítě bez použití zaručeného elektronického podpisu. Toto podání ve lhůtě 5 dnů potvrzujeme a doplňujeme, způsobem uvedeným ve větě první citovaného paragrafu.

V souladu s ust. § 8 odst. 3 zák.č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění (dále jen „zák.o EIA“), zasíláme příslušnému orgánu níže uvedené vyjádření:

1) Absence variant – nesplnění závěru zjišťovacího řízení k záměru „Ovčín Vidče – Stavba k zimování ovcí v k.ú. Vidče“ ze dne 22. 9. 2014 pod č. j. KUZL 47472/2014

Záměr je předkládán v jediné variantě, lokalizován v ose migračního koridoru velkých savců. Krajský úřad ve svém stanovisku ze dne 22. 9. 2014 pod č. j. KUZL 47472/2014 nařídil mj. rozpracovat kapitolu řešící „*prověření variantního řešení záměru - v případě **prokazatelně účelného a z technických hledisek možného provedení jiné varianty mimo migrační koridor velkých savců provést její srovnání s variantou navrženou v oznámení***“

Investor odmítl zpracovat varianty s následujícím zdůvodněním:

„Vzhledem k členitému terénu v obci a jejím okolí, není možné najít vhodnější umístění. Vidče je malá hornatá obec, kde najít lokalitu přístupnou i v zimě mimo zastavěné území obce, je značně problematické, ne-li nemožné. S ohledem na klimatické podmínky a počasí, v zimě sníh a mráz brání přístupu do kopcovitého terénu. Pokud by investor vlastnil pozemky k pastvě v rovinatém terénu, nepotřeboval by budovat zimoviště a na zimu zvířata přemísťovat. Výstavba stájí je pro investora nutností, neboť okolní krajina je kopcovitá, i při mírné a mokré zimě nepřístupná. Ponecháním zvířat na takových pozemcích během zimy dochází k jejich rozbahnění a ničení travních porostů.“

Prokazatelně účelné zpracování jiné varianty je každé umístění záměru mimo migrační koridor velkých savců s prokazatelně odlišným dopadem na migrační koridor (tedy že například nebude záměr posunut o jeden metr od migračního koridoru). Je nepochybné, že mezi prokazatelně účelné varianty patří také ty, které ve svém vyjádření ze dne 4. 9. 2014 navrhlo Hnutí DUHA Olomouc. Investor nepředložil žádné podklady prokazující, že by tato varianta nebyla **technicky proveditelná**. Dokonce sám prokázal opak: 9.4. 2015 byl zveřejněn na úřední desce Zlínského kraje záměr „Zimoviště pro ovce“ (kód v informačním systému EIA ZLK776), jehož investorem je

Lenka Randusová, 756 53 Vidče 199, s cílem demolice starého vepřína a výstavby zimoviště s kapacitou pro 500 ks ovcí (50 DJ) na parc.č. 1198/16 a st.515/1 ve středu oploceného areálu bývalého JZD ve Vidči. Posuzování bylo ukončeno ve zjišťovacím řízení (záměr se nebude nadále posuzovat dle zákona). Jedná se o jednu z lokalit, kterou Hnutí DUHA Olomouc navrhovalo ve svém vyjádření ze dne 4.9.2014 (str. 1, bod 2): „1) areál stávajícího JZD ve Vidči 49.44163°N, 18.10235°E“. Navrhovaný ovčín v bývalém JZD je sice navrhován na kapacitu 50 DJ oproti 100 DJ v Oznámení tohoto záměru, nicméně kapacita zřejmě není pro investora pevně daná, když jen mezi oznámením a dokumentací zvýšil kapacitu záměru na 150 DJ. Nic to nemění na faktu, že absencí hodnocení reálně existující a prokazatelně účelné varianty došlo k porušení podmínek závěrů zjišťovacího řízení.

K dalším připomínkám investora: vzhledem k tomu, že investor chová ovce na pozemcích ve značně rozsáhlém území CHKO Beskydy, není důvod, aby ovčín pro zimování byl výhradně v obci Vidče. Bezesporu existují desítky či spíše stovky potenciálních lokalit (zemědělských pozemků, které stavby pro zemědělství umožňují), kde investor může záměr realizovat s prakticky nulovým nebo minimálním dopadem na migrační koridor velkých savců či krajinný ráz.

Nepředložení více variant tak popírá smysl zákona, tedy za pomoci veřejnosti najít nejméně škodlivou variantu záměru. §45i odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny uvádí: „Nelze-li vyloučit negativní vliv koncepce nebo záměru na takové území, musí předkladatel zpracovat varianty řešení, jejichž cílem je negativní vliv na území vyloučit nebo v případě, že vyloučení není možné, alespoň zmírnit.“ Protože Krajský úřad Zlínského kraje ve svém stanovisku ze dne 5. 12. 2014 významný vliv nevyloučil, je povinností investora variantní řešení předložit a posoudit.

2) Vadné hodnocení záměru dle §45i

Posouzení dle § 45i považujeme za vadné. Autor **RNDr. Marek Banaš, Ph. D.** pro hodnocení vlivu projektu na velké šelmy, které jsou předmětem ochrany v EVL Beskydy, **využívá existující nálezkovou databázi AOPK (NDOP 2014) a jeden místní zdroj** (konzultace s jedním členem mysliveckého sdružení; **vlastní terénní monitoring velkých šelem v zájmovém území neprovedl**). Chybně stanovil reálnou šířku migračního koridoru velkých šelem a v textu čtenářům předkládá různé problematické, zjednodušující či zavádějící tvrzení. Autor ani žádným způsobem nevypořádal výhrady vznesené ve vyjádření k oznámení záměru, přestože půdorys záměru se zvětšil, přičemž jeho poloha v ose migračního koridoru zůstala nezměněna. Výsledné hodnocení tak není možné považovat za seriózní a věrohodné.

Zásadní pochybení jsou následující:

- Záměr je situován v tzv. migračně významném území, které je součástí biotopu zvláště chráněných druhů velkých šelem (Anděl et al., 2010). To je v rozporu s jednou ze základních tezí autora o tom, že „realizací záměru nedojde k přímému záboru biotopu velkých šelem“ (na str. 30“).
- Míru využívání koridoru bez systematického monitoringu nelze posuzovat na základě náhodného sběru údajů v řádu jednotek, podrobněji jsme vysvětlili ve vyjádření k oznámení záměru. Diskuze v současném hodnocení je na úrovni spekulací.
- Teoreticky má migrační koridor šířku 500 m (250 m od osy migračního koridoru), ovšem na základě terénního ověření situace je zřejmé, že existence pily a rozptýlené zástavby ve Stříteži (osada na Háji: zahrady, drobné hosp. budovy, trvalé oplocení betonovými sloupky, současně využíváno pro chov ovcí) omezuje funkčnost koridoru na zhruba **400 m**, což přibližně odpovídá i šířce koridoru z pohledu nezastavitelného území, hájeného v územních plánech obcí Vidče a Střítež.
- Lokalizací ovčínu do středu koridoru nedojde k zúžení o **24 %**, jak uvádí autor hodnocení. Ze 400 m širokého průchodu by vznikly dva pruhy široké jen **zhruba sto padesát metrů**, tedy každý z nich o **63 % užší**, než je současný stav.
- Sto padesát metrů je významně méně, než doporučují Kotal & Krajča (2010) nebo AOPK ČR (Anděl et al., 2010) a připuštění takto výrazné redukce je v rozporu se zásadním

principem ochrany konektivity krajiny (Anděl et al., 2010), konkrétně opatřením „*nezužovat šířku migračního koridoru zástavbou, která by mohla negativně ovlivnit jeho využívání migrujícími druhy*“ (Anděl et al., 2010: 131).

- Značně spekulativní je také tvrzení autora, že dojde „*k určitému zlepšení průchodnosti úbočí vrcholu Úlehle, neboť na něm již nebudou muset být po celé zimní období instalovány elektrické ohradníky (...) a v důsledku dojde ke snížení stávající rozptýlené zátěže, resp. k jejímu usměrnění do jednoho místa – uzavřených hal v místě stavby*“. Prvně: výstavba samotných hal fyzicky **nevylučuje stávající způsob zimování ovcí na pastvinách**. Není nijak zaručeno, že investor při rozvoji podnikání nezvýší počet dobytka a nebude nadále využívat k zimování ovcí pastviny (jen během procesu EIA mezi Zjišťovacím řízením a předložením dokumentace se počet DJ zvýšil ze 100 na 150). Ostatně žádné omezení, které by investorovi bránilo toto využívání pastvin, návrh opatření na eliminaci rizik (str. 35) neobsahuje. Zadruhé migrace zvířat neprobíhá jen v zimě, dokonce se dá říct, že častěji probíhá mimo zimu. U rysů dochází k osamostatnění mláďat mezi lednem až dubnem, subadulti mohou ještě několik měsíců zůstat v domovském okrsku své matky, přičemž nejvyšší počet jedinců se rozptyluje zpravidla v dubnu nebo květnu (Zimmermann et al., 2005), tedy na jaře. U vlků rozptyl záleží na věku jedinců, kteří smečky opouštějí. Může k tomu dojít v kterémkoliv období, ale obecně lze říct, že nejčastější období pro rozptyl je říjen-listopad (pro dospělé a jednorocní vlky) a březen-duben (pro štěňata). Zima je pro rozptyl méně významná, častěji v období února smečky opouštějí jen dospělí vlci a štěňata (Gese & Mech, 1991). **Po většinu roku (mimo zimu), která je pro dálkové migrace, resp. rozptyl jedinců významnější, tak budou kromě plechových hal omezovat pohyb velkých savců i elektrické ohradníky a pasoucí se dobytek.** Zatřetí by nebyla od věci diskuze, nakolik významnou bariérou je mobilní lankový ohradník (současný stav) ve srovnání s plochou, kterou by trvale zabírala plechová hala. Ke skutečnému zlepšení podmínek na úbočí Úlehle oproti stávajícímu stavu by mohlo dojít pouze v případě rozsáhlých kompenzačních opatření, jakými by bylo zalesnění části pastvin v ploše migračního koridoru.
- Přizpůsobivost velkých šelem k moderní evropské krajině je značná, ovšem není neomezená. Obecný celoevropský trend je třeba porovnávat s lokální situací v Beskydech, kdy početnost všech tří druhů velkých šelem spíše stagnuje nebo klesá (Kutal & Suchomel, 2014) a existuje reálný předpoklad zániku populací velkých šelem, pokud nedojde k zabránění další fragmentace území (Hlaváč et al., 2014).

3) Vadné hodnocení kumulativních vlivů:

Předložené hodnocení kumulativních vlivů v rámci posouzení dle §45i je formalistické a nesplňující požadavky evropské Směrnice o stanovištích i metodiky MŽP:

- Směrnice o stanovištích, článek čl. 6 odst. 3: ke kumulativním vlivům uvádí: „*Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, podléhá odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany.*“
- Metodika MŽP (2007) pak problematiku specifikuje: „*Z hlediska dalšího hodnocení je významné i to, jedná-li se o „nekvální“ výskytů předmětů ochrany (např. vymírající populace, stanoviště s narušenými ekologickými podmínkami), které jsou ohrožené již působením stávajících vlivů. K hodnocení vlivů záměru by pak mělo být přihlíženo o to přísněji (kumulativní vlivy).*“

Hnutí DUHA Olomouc již tyto informace v rámci zjišťovacího řízení uvedlo, ale nikdo z autorů Dokumentace nebo posouzení dle §45i na ně nereagoval, ani si z nich zjevně nevzal ponaučení. Je potřeba zdůraznit:

- Nejsou hodnoceny další záměry v migračním koridoru, například plán průmyslové zóny v Zubří v navazujícím úseku téhož migračního koridoru (Obr. 1), kde hodnotitelé Dr. Kuras a Mgr. Kočvara posvětili jeho zúžení na cca 50 metrů a jeho faktickou likvidaci (http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_ZLK565). Momentálně probíhá již územní řízení na inženýrské síti. Zóny jsou součástí platného územního plánu.

Obr.1 Stávající zástavba (oranžové plochy) ohraničující průchodný migrační koridor a plánované záměry (červeně) – ovčín Vidče a průmyslová zóna Zubří, vzdálené od sebe asi 2,5 km. Návrhové plochy se nacházejí v trase téhož migračního koridoru velkých savců (zelené linie) a jsou učebnicovým příkladem projektů s kumulativním dopadem na fragmentaci krajiny i její konektivitu na Rožnovsku. Mapový poklad: Google maps.

- Nebyly zohledněny další realizované a plánované projekty v širším okolí záměru v CHKO Beskydy, které zvyšují fragmentaci krajiny a zhoršují průchodnost území (například neustálé rozšiřování rozličných SKI areálů, plány nových silnic, budování nových lesních cest, průmyslových areálů a na druhou stranu nerealizace slíbených defragmentačních projektů jako je ekodukt v Jablunkově).
- Nebyly hodnoceny další záměry, projekty či faktory, které populace velkých šelem ovlivňují, například každoroční legální lov vlků na Slovensku nebo pytláctví všech velkých šelem v Beskydech, které se významně podílí na mortalitě zájmových druhů. Autoři neuvádějí, proč tento významný vliv nehodnotili, když například množství vlků zabitých každoročně desítky kilometrů od hranic je doložitelné a vliv tohoto managementu na populaci vlků v Beskydech vyloučit nelze (Kutal & Machalová, 2014).

Autor hodnocení tvrdí: „Není důvodné předpokládat, že by tyto aktivity [provoz na přilehlé komunikaci a nedaleké pily] významně negativně ovlivňovaly migrační prostupnost území.“ Už není vysvětleno, proč toto není důvodné, když na jiném místě dokumentace autor silnici považuje za frekventovanou (např. na str. 5). Dále autor uvádí, že v blízkém okolí „nejsou známy další realizované či připravované záměry, které by měly významně negativně (-2 dle stupnice hodnocení) ovlivnit předměty ochrany v EVL Beskydy“.

Z uvedených citací plynou 3 závěry:

- I. Autor nerozumí (nebo nechce rozumět) pravému významu slova kumulativní, které je synonymem pro hromadění. Mnoho malých prvků, faktorů či jiných entit se může kumulovat (hromadit) a ačkoliv samostatně se jejich vliv zdá malý, při započtení všech může být celkový vliv velký, významný. Hodnocení dle § 45i má právě kumulativní účinek projektu posuzovat, jak vyplývá z citované legislativy příslušných metodik.
- II. Zahrnutí pouze záměrů s významně negativními vlivy (-2) do kumulativního hodnocení je jen slohovým cvičením s předem známým výsledkem. Autor s bohatou zkušeností hodnocení dle §45i jistě ví, že záměry s významně negativním (-2) hodnocením prakticky nejsou dle platné legislativy realizovatelné. Dle §49i odst.9 lze k realizaci přistoupit „*pouze z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu a až po uložení a zajištění kompenzačních opatření*“.
- III. Fragmentace krajiny je posuzována jen na lokální úrovni („*blízké okolí*“) bez důrazu na prostorové nároky velkých šelem (domovské okrsky a teritoria v řádech stovek kilometrů čtverečních a schopnosti rozptylu na stovky kilometrů). Chybí jasná definice území, v rámci kterého jsou kumulativní dopady posuzovány.

Závěrem autor uvádí: „*Ani analýza návrhových ploch v rámci územního plánu Vidče a přilehlých obcí neprokázala, že by mělo dojít ke kumulativně významně negativnímu ovlivnění předmětů ochrany či celistvosti v EVL Beskydy.*“ Toto tvrzení je nepřezkoumatelné: žádná statistická analýza nebyla v rámci studie provedena; v žádné mapě nebyly znázorněny návrhové plochy územních plánů. Pokud dle územního plánu je možné prakticky kdekoli na zemědělské půdě budovat „stavby pro zemědělství“, jako je právě hodnocený ovčín (haly o půdorysu až 36 × 20 m), je vypovídající hodnota takové analýzy značně diskutabilní.

4) Vliv na krajinný ráz.

Nelze souhlasit s kvalitou, formou a obsahem posouzení zásahu do krajinného rázu:

- Nebyl hodnocen: soulad se ZÚR Zlínského kraje, jejichž cílem je „*minimalizovat necitlivé zásahy do krajinného rázu s ohledem na cílové charakteristiky a typy krajiny a podpořit úpravy, které povedou k obnově a zkvalitnění krajinných hodnot území, vyloučit nekoncepční formy využívání zastavitelného území a zamezit urbánní fragmentaci přilehlé krajiny.*“ Sice se nejedná o zastavitelné území, ale ve volné krajině by měla být ochrana krajinného rázu o to přísnější. Z vyjádření Městského úřadu v Rožnově pod Radhoštěm také plyne, že stavba nekoncepční je (úřad preferuje pro umístění záměru plochy pro zemědělskou výrobu ve Vidči) a záměr bezesporu přispěje k zvýšení fragmentace přilehlé krajiny. Stavba také nerespektuje architektonické a urbanistické znaky sídel.
- Cílová charakteristika krajiny dle ZUR: Jedná se o krajinu zemědělskou s lukařením, kde jsou definována tato ohrožení: zástavba mimo zastavěné území (výstavba hal je tedy negativní), vnášení nových krajinných dominant (negativní), sukcesní zarůstání trvalých travních porostů nebo jejich převod na jiný způsob využití (pastva pozitivní), přejímání cizorodých architektonických a urbanistických prvků (výstavba hal negativní). Zásadou pro využívání je posuzování staveb s ohledem na krajinný ráz a respektovat architektonické a urbanistické znaky sídel (což výstavba hal nečiní).
- Není zpracována pohledová analýza exponovanosti daného záměru, což je zásadní nedostatek. Nelze určit, jak by se projevila nově vzniklá dominanta v dotčeném krajinném prostoru, který je vymezen velmi vágně. Není jasné, z jaké vzdálenosti bude záměr viditelný.
- Výsadba zeleně neodcloní daný areál z širšího okolí, jelikož terén je dosti členitý a záměr rozsahem značný.
- Není uveden celkový plošný zábor ZPF.
- Fotodokumentace není opatřena měřítkem a může docházet k výraznému zkreslení. Záměr setře drobnou zrnitost krajiny a stane se další dominantou, kterou jsou již výrobní areály realizované v blízkosti centra obce.
- Navržené haly neodpovídají výškově ani objemově stavbám v blízkém okolí.

- Stávající krajinný ráz je již narušován zemědělskými areály v blízkosti centra obce, jejichž kumulativní vliv nebyl vyhodnocen
- Z hlediska krajinného rázu se jedná o drobné zrno mozaiky luk a polí v hornatém terénu, výstavba šesti hal v nezastavěném území je razantní narušení velikosti zrna krajiny.
- Střet s estetickou hodnotou krajinného rázu je hodnocený velmi vágně, nelze souhlasit s tvrzením, že „stavby pro zimování ovcí jsou navrženy s ohledem na maximální možné začlenění do krajiny, a to hlavně svým obloukovým tvarem, který se přizpůsobil k víceméně obloukovým tvarům okolních kopců“. Obloukové (půlkruhové) haly nepřipomínají žádný z okolních kopců, haly svým tvarem představují v Karpatech cizorodý prvek a nepřipomínají ani žádnou ze staveb lidové architektury. Také zásah do harmonického měřítka krajiny bude silný.
- Chybné vyhodnocení vlivu zásahu na krajinný ráz (B7): Vliv záměru na „doprovodné kulisy“ nebo „průchodnost krajiny pro obyvatelstvo a živočišna“ je hodnocena jako pozitivní (1), s čímž nelze souhlasit. Doprovodné kulisy (myšleny přírodní) šest hal významně naruší, stejně jako průchodnost krajiny.
- Argumentace směřovaná k využití nových technologií společně se zachováním původního šetrného způsobu obhospodařování je více méně lichá. Měla být hodnocena varianta rozdělení stávajícího objektu na dílčí menší ustájení v oblastech, které jsou zmiňovány a kde se stáda během roku pasou. Předmětem hodnocení není zvýšení efektivity práce ani welfare zvířat, to je záležitost provozovatele a plnění příslušných norem.

Závěr:

Záměr šesti nových hal přímo v ose migračního koridoru velkých savců bude představovat významný rušivý zásah do biotopu zvláště chráněných druhů a zvýší se antropické zatížení území novou trvalou stavbou.

Se záměrem v navržené podobě zásadně nesouhlasíme, a protože investor odmítl variantní zpracování mimo migrační koridor velkých savců, požadujeme, aby Krajský úřad udělil nesouhlasné stanovisko.

S pozdravem

Miroslav Kutal
koordinátor Hnutí DUHA Olomouc

Literatura:

Anděl P., Mináriková T. & Andreas M. (2010) *Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce*. Liberec: Evernia

Gese E. M. & Mech L. D. (1991) Dispersal of wolves (*Canis lupus*) in northeastern Minnesota, 1969- 1989. *Canadian Journal of Zoology* **69**: 2946–2955

Hlaváč V., Bartošová D., Jaskula F. & Strnad M. (2014) *Zpráva o stavu populací velkých šelem v EVL Beskydy*. Praha: Depon in: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Kutal M. & Krajča T. (2010) *Migrace velkých savců v Jablunkovském průmysku*. Olomouc: Hnutí DUHA Olomouc

Kutal M. & Machalová L. (2014) Opatření na ochranu velkých šelem. In: *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*, eds. M. Kutal & J. Suchomel, pp. 161–171. Olomouc: Univerzita Palackého.

Kotal M. & Suchomel J. (2014) *Velké šelmy na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci

MŽP (2007) Metodika hodnocení významnosti vlivů při posuzování podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. *Věstník Ministerstva životního prostředí XVII*: 1–23

Zimmermann F., Breitenmoser Wursten C. & Breitenmoser U. (2005) Natal dispersal of Eurasian lynx (*Lynx lynx*) in Switzerland. *Journal of Zoology* **267**: 381–395